

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

УДОСКОНАЛЕННЯ ЕТАПІВ АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Анотація. Порівняно основні етапи проведення аналізу основних засобів у бюджетних установах за різними методиками. Запропоновано алгоритм проведення аналізу основних засобів та визначено напрями вдосконалення оцінки основних засобів у бюджетних установах.

Аннотация. Проведено сравнение основных этапов проведения анализа основных средств в бюджетных учреждениях по разным методикам. Предложен алгоритм проведения анализа основных средств и определены направления усовершенствования оценки основных средств в бюджетных учреждениях.

Annotation. The main stages of the analysis of fixed assets in budgetary institutions were compared by different methods. An algorithm of analysis of fixed assets was proposed and ways of improving the evaluation of fixed assets in budgetary institutions were identified.

Ключові слова: основні засоби, бюджетна установа, аналіз, необоротні активи, ресурси, аудит основних засобів.

В умовах нестабільності економіки та дефіциту бюджету особливої уваги потребує фінансування бюджетних установ та ефективність використання коштів. Бюджетні установи мають свої особливості обліку та аналізу, крім того, на будь-які дії потрібні кошти, час на їх отримання та обґрунтованість використання, адже більшість активів придбаються за рахунок коштів. Слід зауважити, що більшість активів становлять саме необоротні активи, що підтверджує актуальність даної теми. При цьому внаслідок нечастого оновлення основних засобів важливим є раціональне їх використання, що можна покращити за допомогою проведеного аналізу, виявлених проблемних ділянок та їх усунення, що підвищує актуальність даного дослідження.

Проблемами обліку, аналізу і контролю в бюджетних установах, зокрема необоротних активів, займалися такі вчені та економісти-практики, як: Болюх М. А., В. Батіщев, Р. Дžoга, В. Лемішовський, В. Матвеева, С. Свірко, Б. Усач, Панков Д. А., Головова Є. А., Загородній А. Г., Є. Данилов та ін. [1 – 4]. Проте, не применшуючи досягнень цих вчених, слід зазначити, що вдосконалення проведення аналізу основних засобів у бюджетних установах потребує подальшого дослідження внаслідок великої кількості нюансів та відсутності вчасного фінансування для вирішення виниклих проблем в умовах нестабільної економіки.

Метою даної роботи є визначення напрямів удосконалення проведення аналізу основних засобів у бюджетних установах.

Об'єктом даного дослідження є основні засоби в бюджетних установах.

Предметом дослідження є особливості аналізу основних засобів у бюджетних установах.

За своїм призначенням основні засоби поділяються на виробничі та невиробничі. Ті з них, котрі перебувають у розпорядженні бюджетних та наукових установ, виступають у формі невиробничих основних засобів, на відміну від виробничих фондів сфери матеріального виробництва. Спільними їх рисами є те, що вони використовуються протягом тривалого терміну і під час свого функціонування зберігають свою натуральну форму, поступово зношуються та морально старіють у міру розвитку науки та техніки. Основні засоби бюджетних установ виступають у якості предметів невиробничого споживання, як загального, так і особистого. Характерним при цьому є те, що їх споживання є процесом створення послуг із задоволення потреб працівників. Слід зауважити, що не всі основні невиробничі засоби однаково впливають на виконання основних функцій бюджетних та наукових установ. Через це їх умовно поділяють на активну та пасивну частини.

На думку Болюха М. А., наявність та рух основних засобів характеризується в натуральному та грошовому відношенні. Такі дані дозволяють проводити аналіз основних засобів в узагальненому вигляді та в аспекті окремих їх видів. Саме тому на початковому етапі аналізу вивчається структура й динаміка необоротних активів бюджетної установи [1, с. 34]. Далі логічним є з'ясування, чи вистачає основних засобів для погашення потреб чи, навпаки, забагато. Як вважає Загородній А. Г., аналіз забезпеченості основними засобами починається з оцінки відповідності їх наявної кількості за складом і структурою нормативним потребам бюджетної установи, які визначаються, виходячи з її потужності, обсягу та функціональних особливостей діяльності [3, с. 86].

Далі, як зазначають І. Бенько та С. Сисюк, аналіз ефективності використання основних засобів як одного з основних видів ресурсів бюджетної установи базується на загальній методиці оцінки використання ресурсів, що передбачає обчислення й аналіз показників віддачі на одиницю ресурсів та місткості ресурсів в одиниці продукції (для бюджетної установи – наданих послуг) [5]. Проте, на думку автора, перед тим як розраховувати ефективність використання основних засобів, слід провести інші процедури. Так, по-перше, слід визначитись, чи проводиться аудит основних засобів за періоди, що будуть аналізуватися, адже якщо висновок аудитора негативний, зокрема у звіті аудитора зазначається, що в суттєвих аспектах дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності не відповідають

реальним даним, наявним у бюджетній установі, то проведення аналізу стає недоцільним, тому що проведення аналізу ґрунтується на даних бухгалтерського обліку.

У процесі проведення аудиту основних засобів перед здійсненням безпосередньо перевірки обліку надходження та вибуття основних засобів проводиться їх інвентаризація [6, с. 281]. Як вважає автор, це необхідно і перед проведенням аналізу для підтвердження даних бухгалтерського обліку, котрі є базою для розрахунку показників ефективності використання основних засобів. Отже, якщо проводився аудит досліджуваного періоду і зазначено, що в суттєвих аспектах інформація достовірна чи відомо про проведення інвентаризації та коректування даних бухгалтерського обліку відповідно до результатів інвентаризації за наявності відхилень, то додаткове проведення інвентаризації не потрібне, в іншому випадку – краще провести.

Також на першому етапі перевірки аудиту необхідно з'ясувати джерела фінансування бюджетної установи, наявність спеціального фонду та чи є бюджетна установа платником податку на додану вартість. Це дасть змогу визначитися із субрахунками, на яких установа повинна відображати фактичні витрати, пов'язані з придбанням основних засобів. За наявності в установі Наказу про облікову політику слід визначити, які групи основних засобів зазначені в ньому і які субрахунки робочого Плану рахунків відкриті для їх обліку. Крім того, слід встановити, за якими кодами економічної класифікації видатків передбачене придбання основних засобів у кошторисі доходів та видатків і за рахунок коштів якого фонду – загального чи спеціального [6].

Звичайно, визначати, на яких субрахунках обліковуються основні засоби, в процесі проведення аналізу не доцільно, проте як під час проведення аналізу на підприємствах необхідно встановлювати, за рахунок власних чи залучених коштів придбаваються ті чи інші активи, так і в бюджетних установах треба визначати, за рахунок загального чи спеціального фонду придбані ті чи інші основні засоби. Це означає, що необхідно порівняти основні етапи проведення аналізу та аудиту основних засобів з метою розробки об'єднаної методики, що наведена в таблиці.

Таблиця

Порівняння основних етапів проведення аналізу та аудиту основних засобів у бюджетних установах

Процедура	Основні етапи
Аналіз за методикою Є. Данилова [4]	<ol style="list-style-type: none"> 1. Встановлення складу і технічного стану основних засобів на початку і в кінці звітного періоду. 2. Виявлення рівня прогресивності активної частини основних засобів. 3. Розрахунок показників руху основних засобів. 4. Аналіз джерел надходження основних засобів та їх вибуття. 5. Аналіз показників забезпеченості основними фондами. 6. Аналіз показників ефективності використання основних засобів
Аналіз за методикою І. Бенько, С. Сисюк [5]	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз структури та динаміки основних засобів. 2. Аналіз забезпеченості основними засобами. 3. Аналіз показників руху основних засобів. 4. Аналіз ефективності використання основних засобів
Аудит [6]	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ознайомлення із Статутом установи, обліковою політикою та аналіз матеріалів попередньої перевірки. 2. Інвентаризація основних засобів установи. 3. Аудит надходження основних засобів, джерел фінансування бюджетних установ. 4. Аудит переоцінки та нарахування зносу основних засобів. 5. Аудит вибуття основних засобів. 6. Перевірка достовірності даних в облікових регістрах та фінансовій звітності

Отже, можна побачити, що основними етапами аналізу основних засобів у бюджетних установах є аналіз складу, надходження, вибуття та ефективності їх використання. Об'єднуючи наведені методики, автором запропоновано етапи проведення аналізу основних засобів у бюджетних установах, що наведені на рисунку.

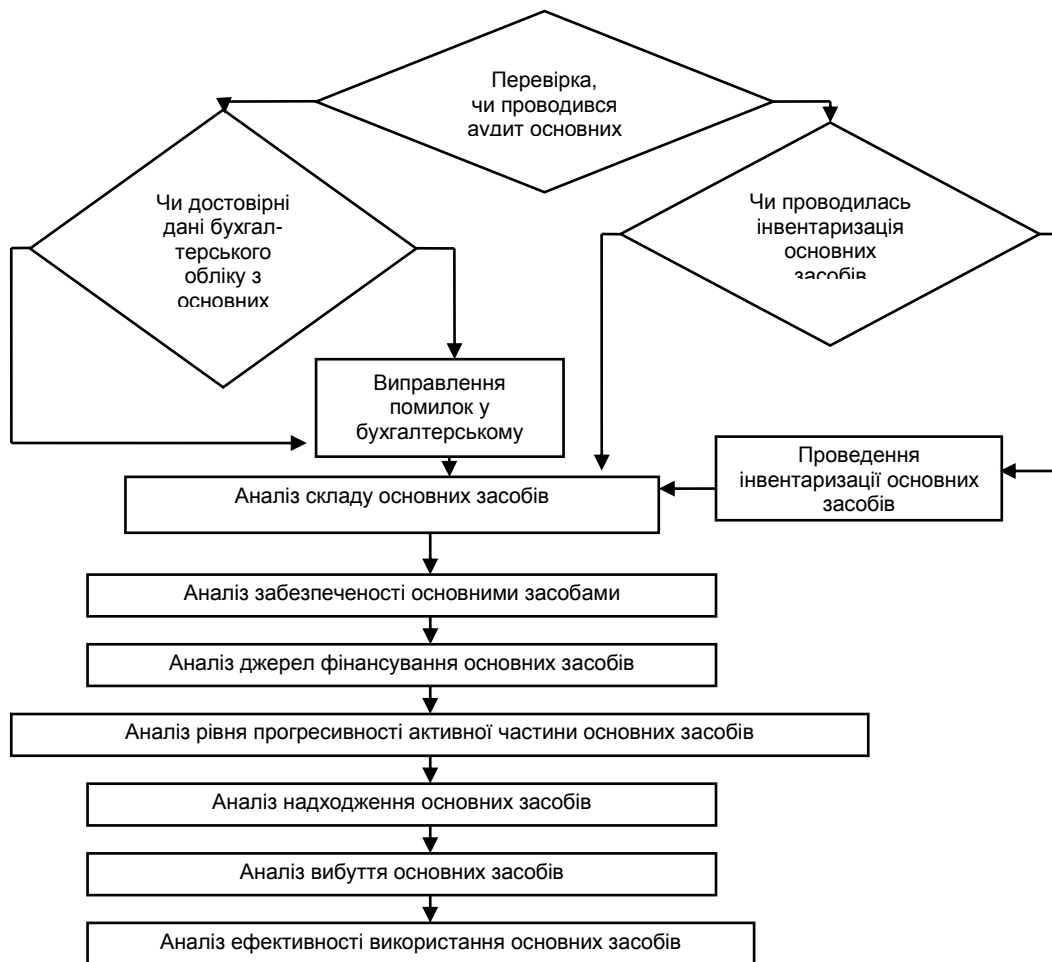

Рис. Алгоритм проведення аналізу основних засобів у бюджетних установах

На підставі проведеного аналізу визначаються проблемні ділянки, заходи для їх усунення, а також напрями реалізації таких заходів.

Таким чином, можна зробити висновок, що аналіз основних засобів у бюджетних установах має свої особливості, і, перш за все, це фінансування за рахунок бюджетних коштів, затвердження котрих потребує часу, отже, визначення необхідності тих чи інших основних засобів потрібне заздалегідь, що можливе за допомогою проведення аналізу. Ефективний аналіз неможливий без повних та достовірних даних, що пояснює необхідність проведення інвентаризації в разі її відсутності в установі для підтвердження достовірності даних, а отже, й для прийняття раціональних управлінських рішень у майбутньому, що підтверджує важливість подальшого дослідження.

Напрямами подальших досліджень є вдосконалення етапів аналізу необоротних активів у бюджетних установах.

Наук. керівн. Мозгова Л. О.

Література: 1. Болюх М. А. Аналіз фінансово-господарської діяльності бюджетних установ : навч. посібн. / М. А. Болюх. – К. : КНЕУ, 2008. – 342 с. 2. Панков Д. А. Анализ хозяйственной деятельности бюджетных организаций [Электронный ресурс] / Д. А. Панков, Е. А. Головова. – Режим доступа : http://www.uamconsult.com/book_608_chapter_33_6.4._Analiz_ehffektivnosti_ispolzovaniya_osnovnykhsredstv.html. 3. Загородній А. Г. Облік, аналіз та аудит : навч. посібн. / А. Г. Загородній, С. В. Мних, В. С. Рудницький. – К. : Кондор, 2009. – 618 с. 4. Данилов Е. Планирование: анализ, состояния, наличия и использования основных средств в бюджетных учреждениях [Электронный ресурс] / Е. Данилов. – Режим доступа : <http://www.busel.org/texts/cat1ek/id5dwyenq.htm>. 5. Бенько І. Аналіз ефективності використання основних засобів у медичних установах [Електронний ресурс] / І. Бенько, С. Сисюк. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ecan/2011_8_1/pdf/benko.pdf. 6. Клименко С. О. Аудит основних засобів у бюджетних установах [Електронний ресурс] / С. О. Клименко, Л. В. Мікрюкова. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2012_7/281.pdf.